

Innhold

Forord	13
Kapittel 1	
Innleiing	15
Eg har eit tema eg vil undersøkje – korleis går eg fram?	15
Slik er boka bygd opp	16
Kort om det enkelte tematiske kapittelet	17
Individet og familien	17
Garden, plassen og ressursane	18
Husa og inventaret	19
Grenda og bygda	19
Byen og tettstaden.....	20
Regionen	20
Lokalsamfunn i eit større nettverk	21
Korleis kan boka nyttast i studiesamanheng?	21
Korleis nytte boka i eiga forskning?	22
Korleis tar eg meg fram vidare?.....	23
Kapittel 2	
Komme i gang	24
Kva finst av litteratur om emnet?	24
Kva finst av publiserte kjelder?	27
Kva oppslagsverk og handbøker om arkiv finst det?	31
Korleis finne relevante arkiv?	35

Korleis finne relevante samlingar?	40
Korleis skape kjeldemateriale sjølv?	41

Kapittel 3

Dei viktigaste kjeldetypane i arkiv	48
Typiske protokollseriar i arkiv og korleis dei er ordna	48
Sentrale kjeldeseriar i regionale, statlege arkiv	54
Manntal og folketeljingar	54
Kyrkjebøker	56
Rettsprotokollar	57
Pantebøker og -register	58
Skifteprotokollar	60
Amtmann, fylkesmann og statsforvaltar	61
Kommunale arkiv	62
Private arkiv	63

Kapittel 4

Individet og familien	64
Korleis var livsløpet til ein bestemt person på 1700-, 1800- eller 1900-talet?	65
Korleis finne vitale personopplysningar?	65
Korleis skildre materielle vilkår?	68
Korleis få fram levd liv?	71
Korleis komme inn på folks tankar og meiningar?	73
Portrett av eit eksepsjonelt individ	74
Individet i eiga framstilling	74
Individ med omfattande nedslag i arkiv	75
Familie og slekt sett innanfrå	76
Trekk ved familien som eining i ulike periodar	77
Familien som nettverk for enkeltindividet	78
Familien og hushaldet i storsamfunnet	80
Næringsutvikling	80

Utvikling av velferdsordningar	82
Oppsummering	83

Kapittel 5

Garden, plassen og ressursane	84
--	----

Korleis har eigedomsforholda i ei bygd eller eit område endra seg over tid?	86
---	----

Overgang frå leigending til sjølveigar	86
--	----

Bruksdeling på ein gard	87
-------------------------------	----

Utskifting i ei grend	87
-----------------------------	----

Overgang frå husmannsplass til småbruk	89
--	----

Korleis er naturforholda og topografien på den enkelte garden? .	90
--	----

Skildring av gardsvaldet, grenser og karakteristiske trekk	90
--	----

Kva fortel stadnamna innanfor gardsområdet?	92
---	----

Korleis har ressursutnyttinga til gardar, plassar og bruk variert over tid?	93
---	----

Utnytting av gardsressursane i eit brukarperspektiv	93
---	----

Ressursutnytting sett frå næringslivsaktørar	96
--	----

Ressursutnytting sett i eit forvaltningsperspektiv	97
--	----

Korleis har busetjinga og det bygde miljøet på ein gard utvikla seg innanfor eit gitt tidsrom?	98
--	----

Endringar i folketal innanfor gardsområdet	98
--	----

Omdisponering av areal til andre føremål	99
--	----

Framleis gardsdrift med våningshus og driftsbygningar	100
---	-----

Oppsummering	104
--------------------	-----

Kapittel 6

Husa og inventaret	105
---------------------------------	-----

Korleis ser/såg eit bustadhus ut, og kva kan det fortelje?	108
--	-----

Korleis dokumentere eit bustadhus gjennom fleire generasjonar og endringane som har skjedd med det?	109
---	-----

Kva kan eg finne ut om levd liv i huset?	110
--	-----

Kva samfunnsforhold speglar husets historie?	110
Korleis etablere ei tidslinje for utviklinga av eit bustadhus gjennom fleire generasjonar?	111
Korleis er/var innreiinga og anna inventar, og kva kan det fortelje?	112
Korleis dokumentere vesentlege endringar i inventaret?	113
Kva fortel endringar av inventar om livet som er levd i huset?	114
Kva kan inventaret fortelje om samfunnsforholda?	115
Korleis etablere ei tidslinje for utviklinga av eit bustadhus basert på endringar i interiøret?	115
Korleis ser/såg næringsbygningar ut, og kva kan dei fortelje?	116
Dokumentasjon av driftsbygningar i landbruket	117
Dokumentasjon av bygningar til foredlingsindustri knytt til primærnæringane	118
Dokumentasjon av bygningar knytte til fiskeria	119
Dokumentasjon av industrilokale	119
Korleis ser/såg offentlege bygg/kontorlokale ut, og kva kan dei fortelje?	121
Korleis var den første fastskulen i grenda utforma, og korleis var bruken av desse lokala så lenge dei hadde funksjon som skule?	122
Korleis har kommunehuset i bygda/byen sett ut, og korleis er det eventuelt blitt tilpassa nye krav og behov?	123
Oppsummering	124

Kapittel 7

Grenda og bygda	125
Kva fellesskapsinstitusjonar fanst/finst det i ei grend?	126
Kva lovreguleringar fanst det?	126
Kva kan ein finne av avtaleregulerte institusjonar?	128
Korleis skildre det sosiale fellesskapet i ei grend i ulike tidsperiodar?	129

Kva har bunde saman grender/bygder i ulike tidsperiodar, og kva har skilt dei?	132
Korleis bestemme/skildre grensene mellom bygdene/grendene?	132
Korleis har kontakten mellom folk over grende-/bygdegrensene vore?	134
Korleis har kommunikasjonane endra seg – og dermed også den administrative inndelinga?	136
Kor sterk er den lokale tilhøyrsla/identiteten?	137
Kva for fellesskapsinstitusjonar fanst og finst det i ei bygd?	138
Kyrkja	138
Rettsstell	139
Skule- og fattigstell, bygdekommissjon	140
Kommunestyre	140
Frivillige organisasjonar	141
Kva har vore karakteristiske utviklingstrekk i bygda i ein bestemt periode?	142
Busetjings- og befolkningsutvikling	142
Utbygging av samferdsel	143
Næringsutvikling: primær-, sekundær- og tertiærnærings	143
Oppsummering	144

Kapittel 8

Byen og tettstaden	145
Korleis vaks ein stad fram?	145
Folketalsutviklinga	146
Den fysiske utviklinga	147
Sosiale forhold på tettstaden	149
Viktige saker i lokalpolitikken	151
Korleis har nærings- og yrkesstrukturen i ein by/tettstad utvikla seg i ein bestemt tidsperiode?	152
Endringar i næringslivet i byen etter at jernbanen kom	153

Nye yrkesgrupper	156
Endra sysselsetjing i ulike sektorar i ein bestemt tidsperiode	156
Korleis har arealbruken i ein by/tettstad utvikla seg i ein bestemt tidsperiode?	157
Konsekvensar av etableringa av skuleanlegget for sentrale jordbruksområde i kommunen	158
Dei største konfliktane om arealbruk	159
Prosesen frå forslag til vedtatt vern av naturområdet i kommunen	161
Korleis har forholdet mellom byen og omlandet utvikla seg?	162
Flytting mellom Byen og Omlandet	163
Handel og varebyte mellom Byen og Omlandet	164
Grenseendringar mellom Byen og Omlandet	165
Likskapar og skilnader mellom Byen og Omlandet i eit avgrensa tidsrom	166
Oppsummering	168

Kapittel 9

Regionen	169
Korleis studere regionen som administrativ og politisk eining? ...	170
Kva rolle har amtmannen/fylkesmannen/statsforvaltaren spela?	170
Amtsformannskapet/fylkeskommunen	173
Korleis studere vekst i regionale oppgåver?	175
Korleis studere økonomi/næringsliv i ein region?	177
Kva har vore dominerande næringar i dei ulike distrikta i regionen?	178
Er det trekk av komplementaritet innanfor regionen?	178
Korleis studere merkevarebygging av ein region?	179
Korleis studere kulturelle trekk i ein region?	181
Regional byggjeskikk	181
Regionale draktskikkar og tekstiltradisjonar	183

Ulike etniske grupper innanfor regionen	185
Organisasjonar og institusjonar på kulturfeltet: etablering, føremål og virke	185
Korleis studere grenseregionale forhold	186
Kontakt og utveksling mellom regionar innanlands	187
Oppsummering	187

Kapittel 10

Lokalsamfunn i eit større nettverk	189
Korleis endra forbruket seg med bakgrunn i handel?	190
Endringar i forbruksmønster	190
Kledeskikk og mote	193
Endringar i byggjeskikk og inventar	195
Korleis påverka utførelse av varer det enkelte lokalsamfunnet?	197
Produksjon og foredling av råvarer	197
Organisering av folk og arbeidskraft	198
Ressursbruk og landskapsendringar	199
Folk i rørsle over grenser	201
Utteksling av tankar og idear	202
Konsekvensar av tilflytting for befolkningsutviklinga	204
Næringslivets behov for tilflytting	205
Flytting for å søkje seg levebrød	206
Kva immaterielle kulturtrekk kan vere eit resultat av kontakt over grenser?	207
Stadnamn med opphav i kontakt over grenser	208
Personnamn med utanlandsk opphav	209
Utanlandsk påverknad på kulturlivet	210
Oppsummering	212

Kapittel 11

Avslutning	213
-------------------------	-----

Litteratur- og kjeldeliste	215
---	-----

Litteratur og håndbøker	215
-------------------------------	-----

Arkiv, samlinger/databasar, oppslagsverk og tenester	223
--	-----